

سفر به هفت هزار سال پیش!

سفال‌های زیبای کپورگان

• نویسنده: علی گلشن • تصویرگر: سام سلماسی

در همه جای دنیا برای دیدن هنر مردم دوران قدیم باید به موزه رفت. اما یک جای عجیب وجود دارد که شما می‌توانید همین حالا ظرف‌های زیبایی را ببینید که هنوز هم مثل هفت هزار سال پیش ساخته می‌شوند. آدرس این موزه‌ی زنده کجاست؟ استان سیستان و بلوچستان، شهرستان «سراوان»، روستای «کپورگان».

در روستای زیبا و آرام کپورگان به دیدار «نخستین موزه زنده سفال» در جهان می‌رویم. از هزاران سال پیش زنان این منطقه ساخت سفال را آغاز کردند. در آن زمان هنوز چرخ سفالگری اختراع نشده بود و زنان فقط با استفاده از انگشتان دست خود بهترین و زیباترین سفال‌ها را می‌ساختند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های سفال کپورگان این است که زنان بلوچ در این روستا هنوز هم به روش هفت هزار سال پیش یعنی فقط و فقط با کمک دستان خود سفال‌ها را می‌سازند. آن‌ها با استفاده از خاک و آب و آتش ظرف‌هایی را می‌سازند که هم از نظر هنری بسیار ارزشمند و زیباست و هم در زندگی روزمره از آن‌ها استفاده می‌کنند. این یعنی یک هنر چند هزار ساله که در لابه‌لای صفحه‌های تاریخ گم نشده و خاک نگرفته است بلکه هنوز زنده است، نفس می‌کشد و چشمان ما را با زیبایی‌اش

اما بعد از پخت اتفاق جالبی می افتد! ظرف ها به رنگ قرمز و نقش ها به رنگ سیاه در می آیند.

ظرف پیش از پخت این رنگی است! خاکستری با نقش های قهوه ای.

خیره می کند. در طول تاریخ دختران بلوچ ساخت ظروف سفالی را از مادرها و مادر بزرگ های خود یاد گرفته اند و این هنر سینه به سینه از نسلی به نسل دیگر تا به امروز منتقل شده است. خاک روستای کلپورگان برای سفالگری عالی است. مردم از ۷ هزار سال پیش، این موضوع را فهمیده بودند. آن ها خاک و آب را مخلوط می کردند تا گِل سفالگری آماده شود. زنان تکه ای از گِل را برمی داشتند و با کف دست ها آن ها را به شکل یک لوله درمی آوردند. به این روش سفالگری روش «فتیله ای» می گویند. در مرحله بعد، گِل های

لوله شده را روی هم قرار می دادند و با دست و بعد از آن با تکه ای سنگ، لوله ها یا فتیله ها را به هم وصل می کردند و ظرف را شکل می دادند. با این روش انواع ظرف ها با شکل های مختلف از جمله کاسه، کوزه، پارچ، بشقاب، لیوان و ظرف های نگه داری خمیر ساخته می شدند.

برای تزیین ظرف ها سنگی به نام «تیتوک» را می کوبید و پودر آن را با آب مخلوط می کنند که قهوه ای رنگ می شود. سپس تکه ای از چوب درخت نخل را داخل رنگ می زنند و با آن روی ظرف سفالی نقش می کشند و نقطه می گذارند. هر کدام از نقش ها معنی و مفهومی دارد و بیش تر از طبیعت الهام گرفته شده است. مرحله ی آخر، پختن ظرف های سفالی است. در گذشته گودالی داخل زمین می کردند و ظرف های سفالی را داخل آن می چیدند. روی آن ها برگ های درخت نخل می انداختند و آن ها را آتش می زدند. پس از چند ساعت ظرف ها در اثر حرارت پخته و محکم می شدند. اما امروزه ظرف های سفالی کلپورگان داخل کوره پخته می شوند.

